

การประเมินโครงการโรงพยาบาลลูกเกิดรอด แม่ปลอดภัย
ในโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดสุรินทร์ ปี 2547
The Evaluation of Safe Motherhood Project in Community
Hospitals of Surin Province in 2004

จารุวรรณ เข็นเสมอ*

Abstract

- Cause of evaluation** : As Government had declared “30 Baht for All Diseases Care” policy according to health insurance scheme., all health facilities have to improve their quality of services to ensure standard services are to be delivered to all people. Surin Provincial Health office had a project to evaluated quality of maternal and child health services according to “Safe Motherhood Project” standard in community hospitals.
- Objective** : To follow up process and output of project implementation and to certify of services according to safe motherhood hospital standard in community hospitals.
- Scope of Evaluation** : This study covered factors on knowledge, understanding and practicing of service persons and customers in antenatal care unit, delivery care unit, post partum care unit and newborn unit in community hospital as specified in 11 characteristics.
- Place and Time of evaluation** : 12 Community hospitals in surin province during August and September 2004
- Samples** : Samples were divided into 2 groups. The first group included 219 service persons in hospital, who were hospital administrators, head of cluster, workers in antenatal care unit, labour room, postpartum unit and newborn unit. The second group were 107 who were customers of those units.
- Evaluation procedures** : Interviewing through 4 sets of questionnaires according to group of samples, observation and examining of report documents collected data. Statistics used were percentage and means. Evaluation principle for characteristic number one was 100 percent pass, while other characteristics number 2 to 11 were 75 percent pass.

Findings

: Services that were 100 percent passed were: the hospital has clear policy to work out the project. They promoted breast-feeding in labour room. They give post partum care as described in standards. They investigated the cause of maternal and child death. 97.2 percent of customers were satisfied by services of personnel. 92.8% had counselor team for those customer who has maternal and child trouble 91.3% of personnel obtained for their skill training. 87.5% gave standard newborn care. 86.5% of customer had knowledge on maternal and newborn care. 75% got network of continuous care. On the contrary, services that did not pass standard criteria were only 14.3% got standard deliveries. 51.4 % got standard newborn care in labour room. 61.1% got standard antenatal services. 74.3% of pregnant women and husbands were taught in antenatal class while 31.8% of pregnant women joined antenatal class with their cousins.

Conclusion

: Data collected pointed out that not any hospital was certifying as safe motherhood hospital. Those hospitals that passed criteria on post partum care were consequence of passing evaluation on Mother and Child Bond hospital. Obstacles found were changing of administrator in some hospital and some new personnel have not been train. All community hospitals have to encourage their personnel to clearly understand those standard procedures for quality services. Instruction manual should be provided for personnel in every unit, especially in delivery unit. Prevention of infection should be well established. Teamwork should be appointed in writing. Satisfaction survey should be conducted in each unit periodically.

Keywords.

: Safe Motherhood, quality of services, antenatal care, post partum care, delivery care, newborn, community hospital.

บทคัดย่อ

เหตุผลของการประเมิน : ตามที่รัฐบาลได้ประกาศนโยบาย 30 รักษาทุกโรค ตามโครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าจึงมีความจำเป็นที่สถานบริการสาธารณสุขทุกแห่งต้องมีการพัฒนาคุณภาพบริการ เพื่อให้ประชาชนที่มาใช้บริการเกิดความมั่นใจว่าสถานบริการทุกแห่งมีมาตรฐานการบริการที่เท่าเทียมกัน จึงได้มีการประเมินคุณภาพการบริการด้านอนามัยแม่และเด็ก ตามมาตรฐานโครงการ “ลูกเกิดรอด แม่ปลอดภัย” ในโรงพยาบาลชุมชนของจังหวัดสุรินทร์

วัตถุประสงค์ : การประเมินผลครั้งนี้ เพื่อติดตามผลการดำเนินงานและรับรองคุณภาพบริการตามมาตรฐานโรงพยาบาลลูกเกิดรอด แม่ปลอดภัย ในโรงพยาบาลชุมชน

ขอบเขตการประเมิน : ครอบคลุมปัจจัยด้านเนื้อหา ความรู้ ความเข้าใจ และการปฏิบัติของผู้ให้บริการ และผู้มารับบริการในแผนกฝากครรภ์ ห้องคลอด หลังคลอด และทารกแรกเกิดในโรงพยาบาลชุมชน ตามคุณสมบัติ 11 ข้อ

สถานที่ประเมิน : โรงพยาบาลชุมชน 12 แห่ง ระหว่างเดือน สิงหาคม ถึง กันยายน 2547

กลุ่มตัวอย่าง : มี 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้ให้บริการ ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงพยาบาล, หัวหน้ากลุ่มงาน, ผู้ปฏิบัติงานในแผนกต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 219 คน และกลุ่มผู้รับบริการในโรงพยาบาล จำนวน 107 ราย

วิธีการประเมิน : ใช้การประเมินด้วยวิธีการพูดคุย ซักถาม สัมภาษณ์ตามแบบสัมภาษณ์มี 4 ชุด ชุดที่ 1 สำหรับผู้อำนวยการ หรือผู้แทน ชุดที่ 2 สำหรับหัวหน้ากลุ่มงานพยาบาล แพทย์หัวหน้าโครงการ ชุดที่ 3 สำหรับผู้ให้บริการในแผนกฝากครรภ์ ห้องคลอด หลังคลอด ทารกแรกเกิด และฝ่ายส่งเสริมสุขภาพ ชุดที่ 4 สำหรับผู้เคยรับบริการในโรงพยาบาล วิเคราะห์ข้อมูลหาค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย เกณฑ์การประเมิน ข้อ 1 ด้านนโยบาย ต้องผ่านเกณฑ์เฉลี่ย ร้อยละ 100 ข้อที่ 2-11 ต้องผ่านเกณฑ์เฉลี่ย ร้อยละ 75 ขึ้นไป

ผลการประเมิน : พบว่ามีงานบริการที่ผ่านเกณฑ์ คือ มีด้านโยบายการดำเนินงานชัดเจน การส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในห้องคลอด และการดูแลหลังคลอดครบมาตรฐาน รองลงมาคือ มีทีมที่ปรึกษาแก่ผู้รับบริการที่มีปัญหา ร้อยละ 92.8 บุคลากรได้รับการอบรมเพิ่มทักษะ ร้อยละ 91.3 ผู้รับบริการมีความพึงพอใจ ร้อยละ 97.2 มีการดูแลทารกแรกเกิดครบมาตรฐาน ร้อยละ 87.5 ผู้รับบริการมีความรู้ในการดูแลมารดาและทารก ร้อยละ 86.5 และมีเครือข่ายบริการต่อเนื่อง ร้อยละ 75.0 งานบริการที่ยังไม่ผ่านเกณฑ์ คือ บริการการคลอดครบมาตรฐาน เพียงร้อยละ 14.3 การดูแลทารกแรกเกิดในห้องคลอด ร้อยละ 51.4 การบริการฝากครรภ์ครบมาตรฐาน ร้อยละ 61.1 และหญิงตั้งครรภ์ได้รับการสอนก่อนคลอด โดยมีสามีและญาติเข้าร่วมด้วย ร้อยละ 74.3 และ 31.8 ตามลำดับ

สรุป : ผลการประเมิน พบว่า ยังไม่มีโรงพยาบาลใดผ่านเกณฑ์เป็นโรงพยาบาลลูกเกิดรอด แม่ปลอดภัย อย่างไรก็ตามมีโรงพยาบาลอย่างน้อย 3 แห่งที่ผ่านเกณฑ์แบบมีเงื่อนไข จากผลการประเมินเป็นที่น่าสังเกตว่า การดูแลหลังคลอดของโรงพยาบาลทุกแห่งยังคงมีการดำเนินการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ตามโครงการโรงพยาบาลสายสัมพันธ์แม่-ลูก อยู่ส่วนงานบริการในห้องคลอดยังปฏิบัติไม่ได้ตามมาตรฐานที่กำหนด

ข้อเสนอแนะ : ทางโรงพยาบาลต้องสร้างความตระหนักแก่บุคลากรให้ทำความเข้าใจด้านคุณภาพมาตรฐานบริการ ตามแนวทางที่กำหนดในทุกแผนก ส่วนคุณสมบัติที่ยังไม่ผ่านเกณฑ์ ควรมีคู่มือการปฏิบัติงานทุกแผนก และติดตั้งวิธีการใช้เครื่องมืออุปกรณ์ให้เห็นชัดเจนสามารถปฏิบัติงานได้ทันทีที่จำเป็นต้องใช้ โดยเฉพาะบริการในห้องคลอด ควรมีระบบการป้องกันการติดเชื้อที่ดี มีทีมงานที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นลายลักษณ์อักษร และควรมีการสำรวจความพึงพอใจของผู้มารับบริการแต่ละแผนกเป็นระยะๆ

บทนำ

โรงพยาบาลลูกเกิดรอดแม่ปลอดภัย เป็นการบริการด้านอนามัยแม่และเด็ก ที่ครอบคลุมการบริการในแผนกฝากครรภ์ (ANC) ห้องคลอด (LR) หลังคลอด (PP) และการดูแลทารกแรกเกิด ซึ่งจากข้อมูลของจังหวัดสุรินทร์ในปี 2541 พบว่ามีรายงานการตายของมารดา จำนวน 3 ราย คิดเป็น 19.8 ต่อแสนการเกิดมีชีพ (เป้าหมายแผนพัฒนาสาธารณสุขฉบับที่ 8 ไม่เกิน 20 ต่อแสนการเกิดมีชีพ) และอัตราการตายปริกำเนิด พบ 9.9 ต่อพันการเกิดมีชีพ (เป้าหมาย ไม่เกิน 10 ต่อพันการเกิดมีชีพ) แม้ว่าจะได้มีการพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพตามโครงการเพิ่มพูนสมรรถนะบุคลากรด้านอนามัยแม่และเด็กแล้ว ก็ยังถือว่าเป็นปัญหาสาธารณสุขของจังหวัดอยู่ สาเหตุการตายของมารดา ส่วนใหญ่เกิดขึ้นในระยะคลอด จากการคลอดติดขัด และระยะหลังคลอด จากการตกเลือดหลังคลอด สำหรับสาเหตุการตายของทารกปริกำเนิด 3 อันดับแรก คือ การตายเปื่อยยุ่ย ภาวะขาดออกซิเจนขณะคลอด และติดเชื้อหลังคลอด

ในวาระที่ องค์การอนามัยโลก (WHO) ได้กำหนดให้ ปี พ.ศ. 2541 เป็นปี “ลูกเกิดรอด แม่ปลอดภัย” จังหวัดสุรินทร์ จึงได้เริ่มโครงการโรงพยาบาลลูกเกิดรอด แม่ปลอดภัย ในปี 2542 เป็นต้นมา โดยมีการกำหนดมาตรฐานการบริการไว้ 11 ข้อ ครอบคลุมงานบริการในแผนกที่เกี่ยวข้อง

รวมถึงการสร้างเครือข่ายการดูแลต่อเนื่องที่บ้าน ประกอบกับในปี 2545 รัฐบาลได้มีนโยบายการพัฒนาคุณภาพบริการของสถานบริการให้ได้มาตรฐาน¹ ตามโครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า ในปีงบประมาณ 2547 จังหวัดสุรินทร์ จึงได้ดำเนินการประเมินผลโครงการโรงพยาบาลลูกเกิดรอด แม่ปลอดภัย ในโรงพยาบาลชุมชนทั้ง 12 แห่ง ขึ้น ซึ่งมีโรงพยาบาลสุรินทร์ ได้รับการรับรองเป็นโรงพยาบาลลูกเกิดรอด แม่ปลอดภัย แล้ว ตั้งแต่ ปี 2542² เป็นต้นมา

วัตถุประสงค์

1. เพื่อติดตามผลการพัฒนาคุณภาพบริการด้านอนามัยแม่และเด็ก และนำข้อมูลมาแก้ไขปรับปรุงงานต่อไป
2. เพื่อรับรองมาตรฐานการบริการโรงพยาบาลลูกเกิดรอด แม่ปลอดภัย ระดับโรงพยาบาลชุมชน

วิธีการประเมิน

การประเมินครั้งนี้ เป็นการสำรวจด้วยวิธีการพูดคุย ชักถาม สัมภาษณ์ โดยคณะกรรมการตามข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์ แบบสัมภาษณ์มี 4 ชุด ชุดที่ 1 สำหรับผู้อำนวยการโรงพยาบาลหรือผู้แทน ชุดที่ 2 สำหรับหัวหน้ากลุ่มงานและแพทย์ผู้รับผิดชอบโครงการ 3 คน ชุดที่ 3 สำหรับผู้ปฏิบัติงานในแผนกฝากครรภ์ (3.1) ห้องคลอด (3.2) หลังคลอด (3.3) ทารกแรกเกิด

(3.4) และฝ่ายส่งเสริมสุขภาพ (3.5) แผนกละ 3 คน และชุดที่ 4 สำหรับผู้มารับบริการในแผนกฝากครรภ์ 5 คน และแผนกหลังคลอด 5 คน ขอบเขตการประเมินครอบคลุม ปัจจัยด้านเนื้อหาความรู้ ความเข้าใจ และการปฏิบัติของผู้ให้บริการ และผู้มารับบริการ ทำการประเมินในโรงพยาบาลชุมชน จำนวน 12 แห่ง ดำเนินการประเมินระหว่างเดือน สิงหาคม - กันยายน 2547 ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ การสังเกต และตรวจสอบจากข้อมูลรายงานที่เกี่ยวข้อง นำมาวิเคราะห์หาค่าร้อยละ ของความรู้ ความเข้าใจ และการปฏิบัติของผู้ให้สัมภาษณ์ และเกณฑ์ในการประเมิน ใช้ค่าเฉลี่ย ซึ่งกำหนด ไว้ดังนี้ คุณสมบัตินี้ข้อที่ 1 ด้านนโยบาย ต้องผ่านเกณฑ์เฉลี่ย ร้อยละ 100 ส่วนคุณสมบัตินี้ข้อ 2-11 ต้องผ่านเกณฑ์เฉลี่ย ร้อยละ 75 ขึ้นไป⁴

ผลการประเมิน

ผลการประเมินดังกล่าว พบว่า คุณสมบัตินี้ข้อที่ 1 โรงพยาบาลมีนโยบายการดำเนินงานที่ชัดเจนร้อยละ 100 ซึ่งตามคุณสมบัตินี้ โรงพยาบาลที่มีนโยบายชัดเจน ผู้ปฏิบัติงานต้องรับทราบทุกคน แต่ยังมีเจ้าหน้าที่ที่ไม่ทราบนโยบายอยู่ ร้อยละ 0.9 เนื่องจากเป็นเจ้าหน้าที่ที่มาปฏิบัติงานใหม่ในแผนกยังไม่ถึง 1 ปี คุณสมบัตินี้ข้อ 2 เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องได้รับการอบรมอย่างสม่ำเสมอ ร้อยละ 91.3 นับว่าเป็นผลดีต่อการปฏิบัติงาน ซึ่งตรงกับผลการสัมภาษณ์พบว่า โรงพยาบาลมี

การพัฒนาคุณภาพบริการร้อยละ 95.7 และผู้รับบริการพึงพอใจในบริการของเจ้าหน้าที่ ร้อยละ 97.2 คุณสมบัตินี้ข้อ 3 ให้บริการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์มาตรฐาน^{5,6} ร้อยละ 61.1 ที่พบว่ายังปฏิบัติไม่ได้ คือ การพบแพทย์ขณะตั้งครรภ์อย่างน้อย 1 ครั้ง ส่วนใหญ่จะพบแพทย์เฉพาะรายที่มีความผิดปกติเท่านั้น คุณสมบัตินี้ข้อ 4 มีกิจกรรมการสอนหญิงตั้งครรภ์เป็นกลุ่มก่อนคลอด^{7,8} ร้อยละ 74.3 โดยมีสามีและญาติเข้าฟังด้วย เพียง ร้อยละ 31.8 โรงพยาบาลส่วนใหญ่ มักสอนรายบุคคล และไม่มีแผนการสอนที่ชัดเจน คุณสมบัตินี้ข้อ 5 การบริการคลอดครบตามมาตรฐาน พบเพียง ร้อยละ 14.3 จากผลการประเมินพบว่า โรงพยาบาลขาดความพร้อมในการผ่าตัดคลอดทันที ไม่มีคลังเลือด ขาดทีมช่วยฟื้นคืนชีพ และขาดเครื่องมือที่พร้อมใช้ เช่น สาย Suction ขนาดเล็กสำหรับเด็กแรกเกิด มีโรงพยาบาลเพียง 2 แห่งที่ผ่านเกณฑ์ คือ โรงพยาบาลปราสาท และลำดวน คุณสมบัตินี้ข้อ 6 การดูแลทารกแรกเกิดในห้องคลอดครบตามมาตรฐาน ร้อยละ 51.4 จากการสำรวจ พบว่าไม่มีการติดปรอทวัดอุณหภูมิห้องไว้ในห้องคลอด ขาดมาตรฐานการป้องกันการติดเชื้อ เช่น อ่างล้างมือภายในห้องใช้ปนกันกับการล้างเครื่องมือ และการอาบน้ำเด็ก เครื่องมือ เครื่องใช้ ขาดคู่มือการใช้งาน โรงพยาบาลมีการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ตั้งแต่แรกเกิดในห้องคลอด เป็นผลจากโครงการสายสัมพันธ์แม่-ลูก ที่ผ่าน

การประเมินมาแล้ว คุณสมบัตินี้ข้อ 7 การดูแล หลังคลอดครบตามมาตรฐาน^{9,10} พบร้อยละ 100 ผู้รับบริการมีความรู้ และเข้าใจเรื่อง การเลี้ยง ลูกด้วยนมแม่¹⁰ ร้อยละ 94.3 คุณสมบัตินี้ข้อ 8 การดูแลทารกแรกเกิดครบตามมาตรฐาน พบ ร้อยละ 87.5 มีโรงพยาบาลทำตุ้ม ไม่ได้ฉีด วัคซีนวัณโรค และตับอักเสบบ ก่อนกลับบ้าน มี มารดาที่มาคลอดทราบวัคซีนที่ทางโรงพยาบาล ฉีดให้ก่อนกลับบ้าน ร้อยละ 75.0 มารดาสามารถ บอกการดูแลทารกแรกเกิด และอาการผิดปกติที่ ควรพบแพทย์ได้ถูกต้อง ร้อยละ 86.5 คุณสมบัตินี้ ข้อ 9 โรงพยาบาลมีการเก็บข้อมูล เพื่อค้นหา สาเหตุการตายของมารดาและทารก ร้อยละ 100 จากการสัมภาษณ์ผู้ให้บริการสามารถบอกสาเหตุ การตายของมารดา และทารกปริกำเนิดได้ ร้อยละ 88.4 โรงพยาบาลมีการประชุมค้นหา สาเหตุการตายของมารดาและทารก ร้อยละ 81.2

จากการตรวจสอบข้อมูล พบว่า ทางโรงพยาบาล ไม่มีแผนการประชุมที่ชัดเจน จะทำการประชุม ค้นหาสาเหตุการตายของมารดาและทารกเมื่อมี รายงานการตายเกิดขึ้นแล้ว คุณสมบัตินี้ข้อ 10 มี ทีมงานให้การปรึกษาปัญหาอนามัยแม่และเด็ก แก่ผู้รับบริการ ร้อยละ 92.8 จากการตรวจสอบ หลักฐาน พบว่าไม่มีการแต่งตั้งผู้ให้การปรึกษาที่ เป็นลายลักษณ์อักษรชัดเจน โดยจะส่งพบแพทย์ ให้คำปรึกษาแนะนำ ร้อยละ 100 คุณสมบัตินี้ ข้อ 11 มีระบบเครือข่ายการติดตาม ดูแลมารดา และทารกต่อเนื่อง ร้อยละ 75.0 มีการติดตาม ข้อมูลการรับ-ส่งต่อ ร้อยละ 70.3 จากการ ตรวจสอบข้อมูล พบว่าไม่มีการกำหนดตัว ผู้รับผิดชอบในการรับ-ส่งต่อโดยตรง ไม่มีการ จัดขั้นตอนการช่วยเหลือ ติดตาม มารดาและ ทารกในเครือข่ายที่เป็นลายลักษณ์อักษร ข้อมูล ดังกล่าวมานี้ ได้สรุปไว้ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลด้านบุคลากรกลุ่มตัวอย่างที่ทำการประเมิน

โรงพยาบาล	ผู้บริหาร	หัวหน้ากลุ่มงาน	ผู้ปฏิบัติงาน	ผู้รับบริการ
1. ชุมพลบุรี	1	3	14	9
2. ปราสาท	1	3	15	9
3. ลำดวน	1	3	14	10
4. รัตนบุรี	1	3	15	10
5. ศีขรภูมิ	1	3	14	8
6. สำโรงทาบ	1	2	15	8
7. สนม	1	3	15	9
8. จอมพระ	1	3	15	8
9. ท่าตูม	1	3	15	10
10. สังขะ	1	3	14	9
11. บัวเชด	1	3	15	10
12. กาบเชิง	1	3	11	7
รวม	12	35	172	107

ตารางที่ 2 สรุปผลการประเมินโรงพยาบาลลูกเกิดรอด แม่ปลอดภัย โรงพยาบาลชุมชน จังหวัดสุรินทร์ ปี 2547

คุณสมบัติ ข้อที่	แบบสอบ ถามชุดที่	ชุมพลบุรี			ปราสาท			ลำดวน		
		%	%เฉลี่ย	ผล	%	%เฉลี่ย	ผล	%	%เฉลี่ย	ผล
1. ผู้บริหารยอมรับ มีนโยบายเป็นโรงพยาบาลลูกเกิดรอด แม่ปลอดภัย และแจ้งเจ้าหน้าที่ทราบ	1	100			100			100		
	2	100			100			100		
	3.1-3.5	100	100	✓	100	100	✓	100	100	✓
2. มีการอบรมเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทุกคนให้มีความรู้ ทักษะ และสามารถปฏิบัติตามมาตรฐานการบริการดูแลมารดาคลอด ขณะคลอด หลังคลอด และทารกแรกเกิดด้วยธยาศัยอันดี	1	100			100			100		
	2	100			100			100		
	3.1-3.5	100			86.6			100		
	4	100	100	✓	100	96.6	✓	100	100	✓
3. มีบริการฝากครรภ์ตามมาตรฐาน	3.1	100			100			100		
4. ให้หญิงตั้งครรภ์ได้รับการสอนเป็นกลุ่มอย่างน้อย 1 ครั้ง โดยให้สามีและญาติเข้าฟังด้วย	3.1	100			100			100		
	4	77.7	88.8	✓	66.6	83.3	✓	83	91.6	✓
5. มีบริการคลอดเป็นไปตามมาตรฐาน	3.2	83.3	83.3	✓	100	100	✓	100	100	✓
6. มีบริการดูแลทารกแรกเกิดในห้องคลอดอย่างถูกต้องตามมาตรฐาน	3.2	87.5			100			100		
	3.3	100			100			100		
	4	100	95.8	✓	100	100	✓	100	100	✓
7. มีบริการดูแลหลังคลอดตามมาตรฐาน	3.3	100			100			100		
	4	95.5	97.7	✓	86.1	93	✓	94	97.2	✓
8. มีบริการดูแลทารกแรกเกิดตามมาตรฐาน	3.3	100			100			100		
	4	100	100	✓	100	100	✓	100	100	✓
9. มีการเก็บข้อมูลและประชุมเพื่อวิเคราะห์สถานการณ์เกี่ยวกับมารดาและทารกปริกำเนิดใน รพ. สม่ำเสมอเป็นประจำ อย่างน้อย 3 เดือน/ครั้ง	1	100			100			100		
	2	100			100			100		
	3.1-3.5	100	100	✓	85.1	95	✓	100	100	✓
10. มีบุคลากรให้คำปรึกษากรณีที่มีการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ร่วมการคลอดที่มีภาวะแทรกซ้อนในแม่/เด็ก	1	100			100			100		
	3.1-3.5	100	100	✓	100	100	✓	100	100	✓
11. มีระบบเครือข่ายในการดูแล กำกับ ติดตามมารดาและทารกที่ระบุไว้เป็นเอกสารชัดเจนในการดูแลก่อนคลอด ขณะคลอด หลังคลอด	1	100			100			100		
	3.1-3.5	76.9			76.9			100		
	4	100	92.3	✓	100	92.3	✓	100	100	✓
ผลการประเมินเพื่อรับรองคุณภาพ	รวม	ผ่านมีเงื่อนไข			ผ่านมีเงื่อนไข			ผ่านมีเงื่อนไข		

ต่อ

คุณสมบัติ	แบบสอบ	ศิขรภูมิ			สำโรงทาบ			สนม		
		%	%	ผล	%	%	ผล	%	%	ผล
ข้อที่	ถามชุดที่	%	เฉลี่ย	ผล	%	เฉลี่ย	ผล	%	เฉลี่ย	ผล
1. ผู้บริหารยอมรับ มีนโยบายเป็นโรงพยาบาล ลูกเกิดรอด แม่ปลอดภัย และแจ้งเจ้าหน้าที่ทราบ	1	100			100			100		
	2	100			100			100		
	3.1-3.5	100	100	✓	100	100	✓	100	100	✓
2. มีการอบรมเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทุกคนให้มี ความรู้ ทักษะ และสามารถปฏิบัติตามมาตรฐาน การบริการดูแลมารดาก่อนคลอด ขณะคลอด หลัง คลอด และทารกแรกเกิดด้วยธรรมาสัยอันดี	1	100								
	2	100			100			100		
	3.1-3.5	100			86.6			100		
	4	100	100	✓	100	96.6	✓	100	100	✓
3. มีบริการฝากครรภ์ตามมาตรฐาน	3.1	100			100			100		
	4	95.8	97.9	✓	90.2	95.1	✓	100	100	✓
4. ให้หญิงตั้งครรภ์ได้รับการสอนเป็นกลุ่มอย่าง น้อย 1 ครั้ง โดยให้สามีและญาติเข้าฟังด้วย	3.1	100			100			100		
	4	77.7	88.8	✗	66.6	83.3	✓	83	91.6	✓
5. มีบริการคลอดเป็นไปตามมาตรฐาน	3.2	83.3	83.3	✓	100	100	✓	100	100	✓
6. มีบริการดูแลทารกแรกเกิดในห้องคลอดอย่าง ถูกต้องตามมาตรฐาน	3.2	87.5			100			100		
	3.3	100			100			100		
	4	100	95.8	✓	100	100	✓	100	100	✓
7. มีบริการดูแลหลังคลอดตามมาตรฐาน	3.3	100			100			100		
	4	95.5	97.7	✓	86.1	93	✓	94	97.2	✓
8. มีบริการดูแลทารกแรกเกิดตามมาตรฐาน	3.3	100			100			100		
	4	100	100	✓	100	100	✓	100	100	✓
9. มีการเก็บข้อมูลและประชุมเพื่อวิเคราะห์สถาน การณ์เกี่ยวกับมารดาและทารกปริกำเนิดใน รพ. สม่ำเสมอเป็นประจำ อย่างน้อย 3 เดือน/ครั้ง	1	100			100			100		
	2	100			100			100		
	3.1-3.5	100	100	✗	85.1	95	✓	100	100	✗
10. มีบุคลากรให้คำปรึกษากรณีที่มีการตั้งครรภ์ที่ไม่พึง ประสงค์รวมการคลอดที่มีภาวะแทรกซ้อนในแม่/เด็ก	1	100			100			100		
	3.1-3.5	100	100	✓	100	100	✓	100	100	✓
11. มีระบบเครือข่ายในการดูแล กำกับ ติดตาม มารดาและทารกที่ระบุไว้เป็นเอกสารชัดเจน ในการดูแลก่อนคลอด ขณะคลอด หลังคลอด	1	100			100			100		
	3.1-3.5	76.9			76.9			100		
	4	100	92.3	✓	100	92.3	✗	100	100	✓
ผลการประเมินเพื่อรับรองคุณภาพ	รวม	ไม่ผ่าน			ไม่ผ่าน			ไม่ผ่าน		

ต่อ

แก้ไขหน้า 36

วารสารการแพทย์

โรงพยาบาลศรีสะเกษ สุรินทร์ บุรัมย์

36

จาวรรณ เียนเสมอ

คุณสมบัติ	แบบสอบ	ทฤษฎี			สำโรงทาบ			สนาม		
		ถามชุดที่	%	เฉลี่ย	ผล	%	เฉลี่ย	ผล	%	เฉลี่ย
1. ผู้บริหารยอมรับ มีนโยบายเป็นโรงพยาบาล ลูกเกิดรอด แม่ปลอดภัย และแจ้งเจ้าหน้าที่ทราบ	1	100			100			100		
	2	100			100			100		
	3.1-3.5	100	100	✓	100	100	✓	100	100	✓
2. มีการอบรมเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทุกคนให้มีความรู้ ทักษะและสามารถปฏิบัติตามมาตรฐาน การบริการดูแลมารดาคลอดก่อนคลอด ขณะคลอด หลัง คลอด และทารกแรกเกิดด้วยอภัยสัณยอันดี	1	100			100			100		
	2	100			66.6			100		
	3.1-3.5	78.5			100			100		
	4	100	94.6	✓	100	91.6	✓	85	96.3	✓
3. มีบริการฝากครรภ์ตามมาตรฐาน	3.1	81.8			100			100		
	4	95.3	88.5	✓	84.4	92.2	✓	96	97.9	✓
4. ให้หญิงตั้งครรภ์ได้รับการสอนเป็นกลุ่มอย่างน้อย 1 ครั้ง โดยให้สามีและญาติเข้าฟังด้วย	3.1	0			100			100		
	4	33.3	16.6	X	66.6	83.3	✓	81	90.7	✓
5. มีบริการคลอดเป็นไปตามมาตรฐาน	3.2	83.3	83.3	✓	83.3	83.3	✓	83	83.3	✓
6. มีบริการดูแลทารกแรกเกิดในห้องคลอดอย่างถูกต้องตามมาตรฐาน	3.2	87.5			100			100		
	3.3	100			100			83		
	4	100	95.8	✓	100	100	✓	88	90.2	✓
7. มีบริการดูแลหลังคลอดตามมาตรฐาน	3.3	100			100			100		
	4	91.6	95.8	✓	66.6	83.3	✓	88	94.1	✓
8. มีบริการดูแลทารกแรกเกิดตามมาตรฐาน	3.3	100			100			83		
	4	100	100	✓	83.3	91.6	✓	71	77	✓
9. มีการเก็บข้อมูลและประชุมเพื่อวิเคราะห์สถานการณ์เกี่ยวกับมารดาและทารกปริกำเนิดใน รพ. สม่ำเสมอเป็นประจำ อย่างน้อย 3 เดือน/ครั้ง	1	0			100			0		
	2	100			100			33		
	3.1-3.5	59.2	53	X	100	100	✓	78	37	X
10. มีบุคลากรให้คำปรึกษากรณีที่มีการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์รวมการคลอดที่มีภาวะแทรกซ้อนในแม่/เด็ก	1	100			100			100		
	3.1-3.5	77.2	88.6	✓	100	100	✓	88	93.7	✓
11. มีระบบเครือข่ายในการดูแล กำกับ ติดตาม มารดาและทารกที่ระบุไว้เป็นเอกสารชัดเจน ในการดูแลก่อนคลอด ขณะคลอด หลังคลอด	1	100			0			100		
	3.1-3.5	61.5			92.3			46		
	4	100	87.1	✓	33.3	41.8	X	100	82	✓
ผลการประเมินเพื่อรับรองคุณภาพ	รวม	ไม่ผ่าน			ไม่ผ่าน			ไม่ผ่าน		

ต่อ

คุณสมบัติ ข้อที่	แบบสอบถามชุดที่	ทำตาม			สังขะ			บัวเขต		
		%	%	ผล	%	%	ผล	%	%	ผล
1. ผู้บริหารยอมรับ มีนโยบายเป็นโรงพยาบาล ลูกเกิดรอด แม่ปลอดภัย และแจ้งเจ้าหน้าที่ทราบ	1	100			100			100		
	2	100			66.6			100		
	3.1-3.5	100	100	✓	100	88.8	✓	100	100	✓
2. มีการอบรมเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทุกคนให้มีความรู้ ทักษะ และสามารถปฏิบัติตามมาตรฐาน การบริการดูแลมารดาคลอด ขณะคลอด หลังคลอด และทารกแรกเกิดด้วยอวัยวะอันดี	1	100			100			100		
	2	100			100			100		
	3.1-3.5	100			57.1			100		
	4	100	100	✓	88.8	86.4	✓	100	100	✓
3. มีบริการฝากครรภ์ตามมาตรฐาน	3.1	90.9			90.9			100		
	4	100	95.4	✓	93.7	92.3	✓	100	100	✓
4. ให้หญิงตั้งครรภ์ได้รับการสอนเป็นกลุ่มอย่างน้อย 1 ครั้ง โดยให้สามีและญาติเข้าฟังด้วย	3.1	100			66.6			33		
	4	80	90	✓	81.4	74	✗	67	50	✗
5. มีบริการคลอดเป็นไปตามมาตรฐาน	3.2	83.3	83.3	✓	50	50	✗	83	83.3	✓
6. มีบริการดูแลทารกแรกเกิดในห้องคลอดอย่างถูกต้องตามมาตรฐาน	3.2	100			87.5			88		
	3.3	100			100			100		
	4	100	100	✓	95	94.2	✓	100	95.8	✓
7. มีบริการดูแลหลังคลอดตามมาตรฐาน	3.3	100			100			100		
	4	82.2	91.1	✓	91.3	95.6	✓	87	93.3	✓
8. มีบริการดูแลทารกแรกเกิดตามมาตรฐาน	3.3	50			100			100		
	4	96.6	73.5	✗	83.3	91.6	✓	100	100	✓
9. มีการเก็บข้อมูลและประชุมเพื่อวิเคราะห์สถานการณ์เกี่ยวกับมารดาและทารกปริกำเนิดใน รพ. สม่ำเสมอเป็นประจำ อย่างน้อย 3 เดือน/ครั้ง	1	100			100			100		
	2	100			33.3			100		
	3.1-3.5	100	100	✓	44.4	59.2	✗	100	100	✓
10. มีบุคลากรให้คำปรึกษากรณีที่มีการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์รวมการคลอดที่มีภาวะแทรกซ้อนในแม่/เด็ก	1	100			100			100		
	3.1-3.5	100	100	✓	87.5	93.7	✓	100	100	✓
11. มีระบบเครือข่ายในการดูแล กำกับ ติดตามมารดาและทารกที่ระบุไว้เป็นเอกสารชัดเจนในการดูแลก่อนคลอด ขณะคลอด หลังคลอด	1	100			0			100		
	3.1-3.5	84.6			46.1			62		
	4	100	94.8	✓	100	48.7	✗	100	87.1	✓
ผลการประเมินเพื่อรับรองคุณภาพ	รวม	ไม่ผ่าน			ไม่ผ่าน			ไม่ผ่าน		

คุณสมบัติ ข้อที่	แบบสอบ ถามชุดที่	รัตนบุรี			จอมพระ			กาบเชิง		
		%	%	ผล	%	%	ผล	%	%	ผล
1. ผู้บริหารยอมรับ มีนโยบายเป็นโรงพยาบาล ลูกเกิดรอด แม่ปลอดภัย และเจ้าหน้าที่ทราบ	1	100			100			100		
	2	100			100			100		
	3.1-3.5	100	100	✓	100	100	✓	93.3	97.7	✓
2. มีการอบรมเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทุกคนให้มี ความรู้ ทักษะ และสามารถปฏิบัติตามมาตรฐาน การบริการดูแลมารดาก่อนคลอด ขณะคลอด หลัง คลอด และทารกแรกเกิดด้วยอภัยสัณยอันดี	1	100			100			100		
	2	100			100			100		
	3.1-3.5	86.6			86.6			81.8		
	4	100	96.7	✓	100	96.6	✓	100	95.4	✓
3. มีบริการฝากครรภ์ตามมาตรฐาน	3.1	100			90.9			81.8		
	4	87.5	93.7	✓	92.4	91.6	✓	89.3	85.5	✓
4. ให้หญิงตั้งครรภ์ได้รับการสอนเป็นกลุ่มอย่าง น้อย 1 ครั้ง โดยให้สามีและญาติเข้าฟังด้วย	3.1	0			100			100		
	4	43.3	21.6	✗	70.8	85.4	✓	57.1	78.5	✓
5. มีบริการคลอดเป็นไปตามมาตรฐาน	3.2	83.3	83.3	✓	66.6	66.6	✗	83.3	83.3	✓
6. มีบริการดูแลทารกแรกเกิดในห้องคลอดอย่าง ถูกต้องตามมาตรฐาน	3.2	75			87.5			62.5		
	3.3	100			100			100		
	4	92.5	89.1	✓	100	95.8	✓	74.9	62.5	✗
7. มีบริการดูแลหลังคลอดตามมาตรฐาน	3.3	100			100			100		
	4	76.6	88.5	✓	86.5	93.2	✓	70.9	85.5	✓
8. มีบริการดูแลทารกแรกเกิดตามมาตรฐาน	3.3	100			100			100		
	4	90	95	✓	72.2	86.1	✓	77.7	63.8	✗
9. มีการเก็บข้อมูลและประชุมเพื่อวิเคราะห์สถาน การณ์เกี่ยวกับมารดาและทารกปริกำเนิดใน รพ. สม่ำเสมอเป็นประจำ อย่างน้อย 3 เดือน/ครั้ง	1	100			100			100		
	2	100			66.7			100		
	3.1-3.5	100	100	✓	77.8	81.5	✓	55.5	85.2	✓
10. มีบุคลากรให้คำปรึกษากรณีที่มีการตั้งครรภ์ที่ไม่พึง ประสงค์ร่วมการคลอดที่มีภาวะแทรกซ้อนในแม่/เด็ก	1	100			100			100		
	3.1-3.5	100	100	✓	95.8	97.9	✓	94.4	97.2	✓
11. มีระบบเครือข่ายในการดูแล กำกับ ติดตามมารดา และทารกที่ระบุไว้เป็นเอกสารชัดเจนในการ ดูแลก่อนคลอด ขณะคลอด หลังคลอด	1	0			100			100		
	3.1-3.5	76.9			92.3			69.2		
	4	100	58.9	✗	100	97.4	✓	100	89.7	✓
ผลการประเมินเพื่อรับรองคุณภาพ	รวม	ไม่ผ่าน			ไม่ผ่าน			ไม่ผ่าน		

สรุปการประเมิน

ผลการประเมินครั้งนี้ แสดงให้เห็นว่า ยังไม่มีโรงพยาบาลใดผ่านเกณฑ์เป็นโรงพยาบาลลูกเกิดรอด แม่ปลอดภัย แต่อย่างไรก็ตาม มีโรงพยาบาลอย่างน้อย 3 แห่งที่ผ่านเกณฑ์แบบมีเงื่อนไข คือ โรงพยาบาลปราสาท ลำดวน และชุมพลบุรี จากผลการประเมินเป็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับการดูแลหลังคลอดของโรงพยาบาลทุกแห่งยังคงมีการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ตามโครงการโรงพยาบาลสายสัมพันธ์แม่-ลูก¹⁰ อยู่ แต่งานบริการในห้องคลอดยังไม่ได้ตามมาตรฐาน¹¹ ที่กำหนดหลายแห่ง ซึ่งตรงกับข้อมูลที่ทางโรงพยาบาลได้รายงานการคลอด (ก-1) ไว้ พบว่าสาเหตุการตายของมารดาและทารกตายมักเกิดในระยะคลอดเป็นส่วนใหญ่ คือ สาเหตุการตายของมารดาอันดับแรก คือ การคลอดติดขัด และสาเหตุการตายของทารกจากการตายเปื่อยยุ่ย การขาดออกซิเจนขณะคลอด และการติดเชื้อหลังคลอด ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

ในปี 2547 นี้ จังหวัดสุรินทร์ ได้ประเมินมาตรฐานโรงพยาบาลลูกเกิดรอด แม่ปลอดภัยในโรงพยาบาลชุมชนทุกแห่ง เพื่อให้สอดคล้องกับโครงการสร้างหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า 30 บาทรักษาทุกโรคของรัฐบาล ภายหลังมีการปฏิรูประบบราชการ เน้นประชาชนเป็นศูนย์กลาง ดังนั้น ผู้ให้บริการจะต้องทราบ

แนวทางการพัฒนาคุณภาพบริการตามมาตรฐานที่กำหนด และตระหนักว่า งานบริการที่อยู่ภายใต้มาตรฐานเดียวกันทุกแห่ง จากผลการประเมินที่พบ ทางโรงพยาบาลควรมีการปรับปรุงพัฒนาทั้งด้านบุคลากรให้มีความรู้ ทักษะ การปฏิบัติ และรักษาคุณภาพบริการอย่างต่อเนื่อง เพื่อป้องกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้นจากการถูกร้องเรียนด้านคุณภาพบริการ ควรมีคู่มือสำหรับผู้ปฏิบัติงานที่เป็นลายลักษณ์อักษรชัดเจน มีผู้รับผิดชอบในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์ค้นหาสาเหตุการตายของมารดาและทารก ควรจัดแสดงคู่มือวิธีการใช้งานเครื่องมือ เครื่องใช้ทุกชนิดที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในแผนกต่าง ๆ ไว้เพื่อสามารถปฏิบัติงานได้ทันที ควรมีระบบการป้องกันการติดเชื้อที่ถูกต้อง และมีการสำรวจความพึงพอใจของผู้รับบริการเป็นระยะ ๆ เพื่อนำมาปรับปรุง และพัฒนาให้ได้คุณภาพตลอดไป

กิตติกรรมประกาศ

ผู้ประเมิน ขอขอบคุณ นายสุวรรณชัย วัฒนาอึ้งเจริญชัย ผู้อำนวยการศูนย์อนามัยที่ 5 นครราชสีมา สนับสนุนงบประมาณดำเนินการ แก่จังหวัดสุรินทร์ ปี 2547 นายชรัตน์ วสุธาดา นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดสุรินทร์ นายแพทย์ปราโมทย์ สุจินพรัหม ผู้อำนวยการโรงพยาบาลสุรินทร์ สนับสนุนแผนการประเมิน และคณะกรรมการที่ร่วมประเมินผล นายแพทย์จเด็จ ดียิ่ง

ผู้อำนวยการโรงพยาบาลชุมพลบุรี และ
ศาสตราจารย์ ดร.เวคิน นพนิตย์ กรุณาให้
คำปรึกษาแนะนำการเขียนเอกสารสรุปผลการ
ประเมินฉบับนี้ ให้มีความสมบูรณ์

เอกสารอ้างอิง

1. กระทรวงสาธารณสุข. คณะกรรมการอำนวยการ
จัดทำแผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติ ฉบับที่ 9.
แผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติในช่วงแผน
พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่
9 พ.ศ. 2545-2549. นนทบุรี : คณะกรรมการ
อำนวยการจัดทำแผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติ
ฉบับที่ 9 กระทรวงสาธารณสุข, 2544.
2. กรมอนามัย สำนักส่งเสริมสุขภาพ . “การ
เฝ้าระวังสุขภาพหญิงตั้งครรภ์” เอกสาร
ประกอบการประชุมสัมมนาวิชาการ. เวที
เส้นทางลูกกระดับประเทศ ณ โรงแรม
เอส ดี อเวนิว กรุงเทพฯ, 5 - 6 สิงหาคม
2545. นนทบุรี : สำนักส่งเสริมสุขภาพ
กระทรวงสาธารณสุข, 2545.
3. กรมอนามัย สำนักส่งเสริมสุขภาพ. คู่มือ
ผู้ประเมินโรงพยาบาลลูกเกิดรอดแม่ปลอดภัย
สำหรับโรงพยาบาลชุมชน. นนทบุรี : สำนัก
ส่งเสริมสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข, 2543.
4. กรมอนามัย สำนักส่งเสริมสุขภาพ. เกณฑ์
การให้คะแนนประเมินโรงพยาบาลลูกเกิด
รอดแม่ปลอดภัย สำหรับโรงพยาบาลชุมชน.
นนทบุรี : สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย,
2543.
5. ศุภชัย คุณารัตนพฤกษ์, บรรณาธิการ.
แนวทางการตรวจสุขภาพของประชาชนไทย.
พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ไอ เอ็น เอส,
2545.
6. ศูนย์ส่งเสริมสุขภาพเขต 5 นครราชสีมา.
แม่สวย สุขภาพดี มีลูกรัก. นครราชสีมา :
อุบลยงสวัสดิ์ ออฟเซต, 2543.
7. กรมอนามัย. คู่มือวิทยากรโรงเรียนพ่อแม่
สำหรับเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ฉบับปรับปรุง
ครั้งที่ 1 นนทบุรี : กรมอนามัย, ม.ป.ป.
8. กรมอนามัย สำนักส่งเสริมสุขภาพ . แนวทาง
ปฏิบัติด้านส่งเสริมสุขภาพป้องกัน และเฝ้า
ระวังการเจ็บป่วย หญิงมีครรภ์และเด็กแรก
เกิด-5 ปี เล่มที่ 1. กรุงเทพฯ : ไอ เอ็น เอส,
2545
9. กรมอนามัย สำนักส่งเสริมสุขภาพ. การ
บริหารจัดการคลินิกนมแม่สำหรับโรงพยาบาล
ทุกระดับ. กรุงเทพฯ : ชุมชนสหกรณ์การ
เกษตรแห่งประเทศไทย, 2547.
10. องค์การอนามัยโลกและองค์การยูนิเซฟ.
ปกป้อง ส่งเสริมและสนับสนุนการเลี้ยงลูก
ด้วยนมแม่. กรุงเทพฯ : รุ่งศิลป์การพิมพ์,
ม.ป.ป.
11. กรมอนามัย สำนักส่งเสริมสุขภาพ. หลักการ
การดูแลทารกแรกเกิดขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ
: องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก, 2545.